

De eekhoorn: acrobaat van het bos

Wat een sierlijk dier is de eekhoorn! Met zijn staart als evenwichtsorgaan springt hij van boom tot boom. Ook ondersteboven roetsjt de eekhoorn als de beste.

De eekhoorn heeft het druk in de herfst. Hij bereidt zich voor op de periode van voedselschaarste die eraan komt. Eekhoorns gaan niet in winterslaap. Met zaden bovenaan hun menu moeten ze een voedselvoorraad aanleggen om de kou door te komen. Eikels, beukenootjes en zaadkegels van sparren en dennen verstoppen ze in de buurt van boomwortels en op andere opvallende plekken. Desondanks weten de eekhoorns niet al hun voedsel terug te vinden. Het zijn slordige verstoppers. Wanneer het geheugen van de eekhoorn hem in de steek laat of in zachte winters blijft een deel van de voedselvoorraad liggen. Dat is goed voor het bos. Ontkiemende zaden groeien uit tot jonge boompjes. De eekhoorn is een belangrijke schakel in de verjonging van het groen.

Voetbal

Eekhoorns verstoppen hun wintervoorraad niet ver van hun nest. Hoog in de boom, in de oksel van een tak tegen de stam, maken ze een bolvormige woonplek van takken. Het nest is ongeveer zo groot als een voetbal en heeft een opening waardoor de eekhoorn naar binnen kan. Als isolatie bekleedt de eekhoorn zijn winterverblijf met bladeren en mos. Zo heeft hij een warme plek. Verspreid over zijn territorium heeft de eekhoorn behalve een hoofdnest nog vier of vijf andere nesten. Daar zit bijvoorbeeld ook een kraamnest bij. Hierin werpt het vrouwtje in het voorjaar haar jongen. De kinderkamer is groter dan het winternest. Er is voldoende ruimte voor het opgroeiende kroost. Buiten de paartijd leven eekhoorns in hun eentje. Mocht een soortgenoot het nest van een ander binnendringen, dan wordt hij weggejaagd. Over de grenzen van zijn territorium doet de eekhoorn echter niet zo moeilijk. De omvang van een territorium hangt af van de hoeveelheid voedsel in de omgeving. Op

plekken waar eten te over is, hoeft het leefgebied niet groot te zijn.

Rommeltje

Eekhoorns zijn typische bosdieren. Van nature komen ze voor in loofbossen met eiken en beuken. Maar ook naaldbossen schuwen ze niet. Om ze te treffe hoef je alleen maar op hoopjes afgekloven dennen- en sparrenappels te letten. Hier peutert de eekhoorn de schubben af. Wat overblijft, is een soort miniatuurpalmboompje: de kern van de zaadkegel met een pluimpje schubben erbovenop. Omdat de eekhoorn graag op een verhoging zit tijdens het eten, vind je die palmboompjes vaak bij een boomstronk of een vergelijkbare plek. Rond zo'n eetplek ligt een waaier van losse schubben. Je kunt er zeker van zijn dat de dader niet ver weg is. Buiten de wintertijd eten eekhoorns ook wel knoppen, bladeren, bessen en insecten. In het voorjaar zijn vogeleieren of jonge vogels een welkome aanvulling op het menu. Omdat de eekhoorn als een van de weinige zoogdieren in het bos overdag actief is, loont het de moeite om met een verrekijker langs de bomen te speuren. Vooral in de ochtend of tegen de namiddag kun je het geluk hebben een eekhoorn te zien.

Aantallen onbekend

Tussen 1960 en 1970 ging het slecht met de eekhoorn in ons land. Er heerste een virusziekte die veel dodelijke slachtoffers eiste. Na die tijd nam hun aantal weer toe, maar hoeveel het er nu precies zijn, is onduidelijk. Dat komt omdat eekhoorns lastig te tellen zijn. Hun nesten zijn moeilijk te vinden, vooral in naaldbossen die ook 's winters veel beschutting bieden. Wel is bekend dat eekhoorns profiteren van het feit dat mensen 's winters de vogels bijvoeren. Ze pikken graag een graantje mee.

Acrobaat

Het verhaal dat de eekhoorn zijn staart als parasol tegen de zon gebruikt, is uit de lucht gegrepen. Een beetje vreemd is dat wel, want zijn latijnse naam: *Sciurus vulgaris* betekent 'gewone schaduwstaart'. Hoe de eekhoorn zijn staart wél gebruikt? Als evenwichtsorgaan! Dat komt hem goed van pas bij het springen van boom naar boom. Zo vlug als water schiet het dier door het bladerdak. Zodra de eekhoorn ergens neerkomt, drukt hij zijn staart tegen de tak als rustmoment voordat hij verder gaat. Ook gebruikt de eekhoorn staartbewegingen als een vorm van communicatie met soortgenoten, naast het maken van geluiden als 'tjuk-stuk-tjuk' bij gevaar en 'moek-moek-moek' als groet tussen bekende soortgenoten. Klimmen langs de boomstam doet de eekhoorn zowel van beneden naar boven als andersom. Het afdalen gebeurt met zijn kop naar beneden en met rechte staart. Zijn lange nagels haken vast aan de bast. Met zijn korte poten en juiste verdeling van het lichaamsgewicht zit de eekhoorn als het ware tegen de boom gekleefd. Geen plekje van de boom is voor de acrobaat onbereikbaar.

Typisch bosdier

Eekhoorns zijn typische bosdieren. Van nature komen ze voor in loofbossen met eiken en beuken. Maar ook naaldbossen schuwen ze niet. Wel moeten de bossen oud genoeg zijn, zodat ze voldoende voedsel en nestgelegenheid bieden. Buiten de wintertijd eten eekhoorns ook wel knoppen, bladeren, bessen en insecten. In het voorjaar zijn vogeleieren of jonge vogels een welkome aanvulling op het menu.

Leuke weetjes

- Een eekhoornstaart beslaat ongeveer tweederde van zijn lichaamslengte.
- Oorpluimen heeft de eekhoorn alleen in de winter.
- Eekhoortjesbrood heet niet voor niets zo: eekhoorns zijn dol op deze paddenstoel. En niet alleen zij: ook andere bosdieren én mensen eten hem graag.

Gepubliceerd in: Naar Buiten (september 2013) | Magazine van Staatsbosbeheer
© Manon Laterveer-de Beer